

Naar een Vlaamse armoedetoets

Ex ante evaluatie van beleid en regelgeving: focus op
impact assessments
VEP studiedag 30 april 2010

Beleidsnota Armoedebestrijding

« Ik wil mensen in armoede een transparant model aanreiken waarmee zij kunnen toetsen of een beleidsmaatregel de gewenste impact heeft of niet.

Deze **armoedetoets** moet het beleid kunnen vatten en de impact ervan vertalen. Dit moet niet een zoveelste moeilijk, verplicht meetinstrument worden, maar een **eenvoudige checklist** die alle betrokken actoren kunnen hanteren. De ontwikkeling van deze toetssteen wil ik realiseren met alle **betrokken stakeholders** om een ruime gedragenheid te hebben « (Minister Lieten, beleidsnota Armoedebestrijding 2009-2014)

Beleidsnota Armoedebestrijding

- ▶ « Minister Lieten spreekt in haar beleidsnota over het invoeren van een armoedetoets. De **SAR WGG** is verheugd dat hiermee een eerste aanzet gegeven wordt in het denken over een meetbaar en responsabiliserend beleid. We vragen dit voornemen te concretiseren in een complementaire '**equity toets**' als startpunt stellen we voor om de indicatoren en streefdoelen die in doelstelling 13 van Pact 2020 uiteengezet zijn in het beleid mee te nemen » (reflectienota SAR WGG december 2009)
- ▶ « ... een armoedetoets te ontwikkelen en te implementeren, met het oog op het beter in rekening brengen van de effecten van regelgeving op de levensomstandigheden van mensen in armoede » (met reden omklede motie **Vlaams parlement**, 10 maart 2010)

Vlaanderen meet...

- ▶ Ook inzake armoedebeleid wordt in Vlaanderen gebruik gemaakt van **indicatoren** en **streefdoelen**: cfr PACT2020, Decenniumdoelen, omgevingsindicatoren duurzame ontwikkeling
- ▶ Het gebruik van indicatoren draagt bij tot monitoring van de sociale situatie, agenda-setting, idealiter tot bijsturing van het beleid
- ▶ Meten evalueert beleid ex post. **Ex ante evaluaties** kunnen leiden tot betere beleidsontwerpen, betere mainstreaming van armoede, meer transparantie en betere betrokkenheid van belanghebbende partijen

Naar een Vlaamse armoedetoets: 2 mogelijke modellen

- ▶ Een **afzonderlijke social impact assessment** voor armoede:
- ▶ « Bij elk nieuw ontwerp van reglementering of beleidsmaatregel dat ter beslissing aan de Vlaamse regering wordt voorgelegd, rekening wordt gehouden met de sectorspecifieke doelstellingen en concrete maatregelen (voor 2004), zoals opgenomen in het Vlaams actieplan armoedebestrijding (2004) » (beslissing Vlaamse Regering 12 maart 2004 Vlaams actieplan armoedebestrijding 2004)
- ▶ Stroomlijning en integratie van de 'armoedetoets' in verplicht RIA-document

Een specifieke armoedetoets: het Ierse voorbeeld

- ▶ In **Ierland** bestaat sinds 1998 een traditie van 'poverty proofing'
- ▶ Evaluatie toont hoge mate van nakoming verplichting, maar **weinig effect** op beleid
- ▶ Verbetering en verfijning tot een '**poverty impact assessment**' vanaf 2008: duidelijker handleiding en richtsnoeren, stakeholder consultatie van bij begin, training voor betrokken administraties
- ▶ Uitvoering gebeurt in **2 fasen**: **screeningsmechanisme** in eerste fase (quickscan); **volle impact assessment** daar waar relevant

Voor- en nadelen van een specifieke armoedetoets

▶ Voordelen:

meer **gefocus**t op armoede-effecten, fijnere aftoetsing mogelijk, grotere **zichtbaarheid** van armoede in alle relevante beleidsbeslissingen, (mogelijks) meer kans op betrokkenheid van **stakeholders**

▶ Nadelen:

Afzonderlijke toetsen worden vaak niet ernstig genomen (**box ticking exercise**), worden vaak in **laatste fase** van beleidsvorming uitgevoerd (betrokkenheid stakeholders?), **toetsingsmoeheid** door veelheid aan assessments (voor Vlaanderen MER, JoKER, RIA, weerslag financiën lokale besturen, gevolgen overheidspersoneel...)

Social impact assessment in kader van geïntegreerde impact assessment

- ▶ In meeste Europese landen worden sociale impact assessments opgenomen in **geïntegreerde impact assessments**. Ook de Europese Commissie geeft voorkeur aan versterking van de sociale component van geïntegreerde impact assessments
- ▶ Voorbeeld in België: de **DOEB-test** (duurzame ontwikkelingseffectenbeoordeling): sociale impact wordt geïntegreerd in bredere duurzaamheidstest
- ▶ Evaluatie door expertentafel rond het aspect armoede wijst op **belangrijke tekortkomingen**: gebrekkige transparantie, kwaliteit van gebruikte indicatoren, uitgebreide screening wordt niet toegepast, beperkt politiek draagvlak...)

Voor- en nadelen van geïntegreerde impact assessments

▶ Voordelen:

geïntegreerde toetsen worden meer au sérieux genomen; een sterke sociale component in een geïntegreerde toets kan aan belang winnen binnen het kader van PACT 2020

▶ Nadelen:

minder duidelijke zichtbaarheid van armoede-component, beperkter aantal meetcriteria, betrokkenheid stakeholders?

Integratie van een armoedetoets in een duurzaamheidstoets?

▶ Decreet duurzame ontwikkeling omvat verwijzing naar sociale dimensie:

*“Duurzame ontwikkeling voorziet in de behoeften van de huidige generatie zonder de mogelijkheden tot behoeftevoorziening van toekomstige generaties in gevaar te brengen, waarbij aandacht gegeven wordt aan de integratie van en de synergie tussen **de sociale, de ecologische en de economische dimensie**, en waarvan de realisatie een veranderingsproces vergt waarin het gebruik van hulpbronnen, de bestemming van investeringen, de gerichtheid van technologische ontwikkeling en institutionele veranderingen worden afgestemd op zowel toekomstige als huidige behoeften. Deze definitie is binnen de Vlaamse overheid een leidraad voor alles wat te maken heeft met duurzame ontwikkeling.”*

Integratie van een armoedetoets in een duurzaamheidstoets?

- ▶ Beleidsnota duurzame ontwikkeling 2009-2014 voorziet ontwikkeling **monitoringsysteem** voor uitvoering ViA (inclusief PACT2020) en regeerakkoord
- ▶ Beleidsnota maakt opening naar **duurzaamheidsbeoordeling**, 'zonder verlenging van besluitvormingsprocedure'
- ▶ Strategische en operationele **beleidsdoelstellingen** verwijzen **niet expliciet** naar **armoede**
- ▶ **Omgevingsindicatoren** duurzame ontwikkeling op 10 prioritaire thema's, waaronder **sociale inclusie**
- ▶ Maar slechts 1 van de 10 thema's en slechts 2 indicatoren (risico op financiële armoede na transfers, inkomensongelijkheid)
- ▶ **Armoedetoets** binnen evt geïntegreerde duurzaamheidstoets dreigt **gemarginaliseerd** te worden

Enkele cruciale aspecten van social impact assessments

- ▶ **Wettelijk verplicht**, niet iets wat sporadisch gebeurt.
- ▶ **Politieke wil** nodig om evaluatie meer te maken dan papieren oefening
- ▶ Ex ante in een **vroege fase**, voor invoering van de maatregel: vergt dus de nodige tijd!
- ▶ Dekt **alle beleidsdomeinen** met als bedoeling om de coherentie van sociaal beleid en andere beleidsdomeinen te verhogen
- ▶ **Participatie** van alle stakeholders moet gegarandeerd worden
- ▶ Armoedetoets gebeurt normaliter door de overheid die het beleidsvoorstel lanceert. **Capacity building!** Belangrijke troef in Vlaanderen: bijna alle entiteiten beschikken over **aandachtsambtenaren** voor armoedebestrijding, verantwoordelijk voor voorbereiding en opvolging van VAPA

Kwaliteitseisen van een goed social impact assessment

- ▶ Duidelijke **probleemstelling** en expliciete **beleidsdoelstellingen**
- ▶ Vergelijking van **beleidsalternatieven**
- ▶ Op **feiten** gebaseerde kwantitatieve en kwalitatieve assessment methodes
- ▶ **Transparantie** van de procedure met publicatie van de resultaten
- ▶ Garanties voor de **betrokkenheid** van stakeholders zoals parlement, maatschappelijk middenveld, woordvoerders van mensen die in armoede leven

Dank voor uw aandacht!

» Anne Van Lancker
Raadgever Minister Lieten